

תורת אמך

ביאורי סוגיות והדרכה לימודית

מסכת ביצה

פרק שני

סוגיה ד: תנאי בעירוב תבשילין

נכתב בסייעתא דשמיא

על ידי

אליהו מאיר ליפשיץ

ב"ר חיים שמאי ז"ל

ישיבת ברכת משה, מעלה אדומים

© כל הזכויות שמורות למחבר

מהדורה ראשונית ללא הגהה

סוגיה ד: תנאי בעירוב תבשילין

רקע

סוגייתנו דנה בשתי שאלות שאינן קשורות זו לזו:

- האם ניתן לערב עירוב חצרות ביום טוב, המותר בהוצאה מרשות לרשות, לשבת?
- האם ניתן להניח עירוב תבשילין ועירוב תחומין ביום טוב ראשון שחל ביום חמישי, ולהתנות: אם היום חול, היום ערב יום טוב, ואני מניח עירוב לשבת, אם היום קודש ומחר חול, אין בדברי כלום, בעירוב תבשילין איני חייב, ועירוב תחומין אחזור ואערב מחר ביום ששי.

הדין הראשון חורג ממסגרת דיוננו, ולא נעסוק בו כעת.

מקורות

- גמ' טז:יז. "ת"ר יום טוב שחל להיות בערב שבת... דלמקני שביתה בשבתא לא"
- רמב"ם הל' שביתת יום טוב פ"ו הל' יא-טו, והשגת הראב"ד
- ר"ן ט. באלפס ד"ה מניח
- שו"ע סי' תקכז סע' כב ומשנה ברורה [בעיקר: ס"ק עד-עה]

הסבר הסוגיה

אמר רבא מניח אדם עירובי תבשילין מיום טוב לחבירו ומתנה. [גמ' יז.]

הגמ' אומרת שניתן להניח עירוב תבשילין ביום טוב ראשון שחל ביום חמישי, ולהתנות עליו. הרמב"ם [פ"ו הט"ו] פוסק שדין זה נאמר רק בזמן שקידשו על פי הירח, והיה ספק מהו חול ומהו קודש, כיום שמקדשים על פי הלוח, אין ספק מהו חול ומהו קודש, ולא ניתן להתנות. הר"ן [ט. באלפס ד"ה מניח] דוחה את דברי הרמב"ם, שכיום אנו נוהגים שני ימים טובים של גלויות מפני החובה להזהר במנהג אבותינו בידינו, וכיצד יכול להיות שמנהגנו חמור מהדין המקורי? עיין לעיל [עמ' 15] הסבר שיטת הרמב"ם.

הר"ן [שם] מביא בשם רבינו אפרים שמוותר להתנות ביום טוב ראשון רק אם יש לו דבר המבושל מערב יום טוב. הוא מוכיח את דברי רבינו אפרים מהירושלמי. לא זכיתי להבין דין זה.

הלכה

השו"ע [סי' תקכז סע' כב] אינו פוסק כרמב"ם, ומתיר להניח עירוב תבשילין ביום טוב ראשון ולהתנות עליו. הוא מביא את שיטת רבינו אפרים כיש אומרים. המשנה ברורה [סקע"ד] מביא מחלוקת פוסקים האם המניח עירוב תבשילין ביום טוב ראשון ומתנה, מברך

ביום הראשון, או מפני שיש ספק אינו מברך כלל. הוא [סקע"ה] פוסק שאין צריך לחשוש לשיטת רבינו אפרים.